

УДК 378.147:37.011.3-051:33-047.22

ECONOMIC COMPETENCE OF THE FUTURE EDUCATOR: THE ESSENCE AND FACTORS OF FORMATION UNDER THE CONDITIONS OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

ЕКОНОМІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: СУТНІСТЬ І ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ЗВО

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

Вадим Данильченко

здобувач 2 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньої програми «Освітні, педагогічні науки»
E-mail: danilchenko.vadim.job@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Vadym Danylchenko

getter of the 2st year of the third (educational and scientific) level of higher education of the educational program "Educational and Pedagogical Sciences"
E-mail: danilchenko.vadim.job@gmail.com
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT

The article emphasizes that the training of a competent educator who meets the modern requirements of the educational market, with the acquired knowledge, skills, and abilities necessary for future professional activities, is impossible without the creation of an organized system of economic education, a targeted influence on the formation of economic competence. It is noted that a modern institution of higher education should contribute to the formation of positive motivation in future educators in the process of achieving a certain level of education, economic culture, economic thinking, economically significant qualities of the personality of specialists, economic competence, which is achieved in the course of acquiring economic knowledge, skills and abilities in education activities. The approaches to defining the essence of the concept of "economic competence" in modern researches are analyzed. The economic competence of the future educator is determined. It is an integrative characteristic based on economic knowledge, abilities, skills, and experience that contribute to the development of economic culture, economic thinking, and economically significant personality qualities and influence the level of competence of a specialist. It is noted that the support and development of economic competence in the educational environment of an institution of higher education are carried out due to the following factors: motivation (interest, readiness, and ability to study economic disciplines), activity (ability to apply economic knowledge and skills in professional activity), reflection (analysis, finding solutions to problems that arise). It is stated that the formation of the economic competence of the future educator under the conditions of an institution of higher education consists in: implementing continuous development of

the motivation of cognitive activity and the creation of situations of success through the stimulation of the creative activity of applicants aimed at the implementation of the economic content of education and upbringing within the framework of the study of educational components, enriching the content of disciplines (compulsory and optional) with economically oriented knowledge, creating conditions for the development of economic thinking through the introduction of interactive forms and methods of educational activities, diversifying the process of forming the economic competence of future educators with forms and methods of collaborative learning, using opportunities for practical training, for forming the ability to analyze the economic activity of an educational institution, ensuring the individual trajectory of the development of cognitive independence of applicants, involving stakeholders in active participation in the educational process of an institution of higher education, etc.

Key words: *competence, economic competence, future educator, institution of higher education.*

Актуальність теми. Новітнє суспільство висуває до освіти високі, більш складні вимоги, що обумовлено глобалізацією та прискореним розвитком світової економіки, науки й техніки, створенням єдиного освітнього простору, який впливає на різні галузі суспільного життя, інтеграцією України в європейський освітньо-науковий простір.

Одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є підготовка компетентного, мобільного, конкурентноспроможного фахівця, який готовий до швидкоплинних змін, навчання протягом життя, інноваційної діяльності, пошуку та розв'язання складних завдань, здатного до креативності, творчої праці, професійного самовдосконалення та саморозвитку, активного діалогу та співпраці.

Малюючи осучаснену особистість учителя, ми говоримо про тверді (hard skills) і м'які (soft skills) навички, професіоналізм, знання предмету, якісне викладання та навчання, компетентності (загальні та спеціальні), любов до дітей, бажання удосконалюватися тощо. І розуміємо, що значна відповідальність у цьому питанні покладається на заклади вищої педагогічної освіти, бо саме вища освіта спрямована на здобуття сукупності «систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей» (Закон України «Про вищу освіту», 2021).

Отже, важливим складником характеристики вчителя є компетентності: професійна, методична, міжпредмета, соціальна, комунікативна, мовленнєва, правова, екологічна, економічна тощо. Проблема формування економічної компетентності педагога (учителя, викладача) є досить актуальною в наш час і вимагає подальшого вивчення та практичної реалізації в системі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікації вітчизняних науковців висвітлюють різні аспекти трактування поняття «компетентність» у педагогічній діяльності: здатність особистості діяти (С. Бондар, 2003), якість, характеристика особи, яка дозволяє їй (чи навіть дає право) розв'язувати певні завдання, виносити рішення, судження в певній галузі (М.Головань, 2008), сукупності знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію (С. Гончаренко, 2000), інтегрована якість

особистості, здатність продуктивно виконувати діяльність у певних соціально-значущих галузях, на основі здобутих знань, умінь, навичок, досвіду, ставлень та цінностей (О. Марущак, 2016), не специфічні предметні вміння та навички, навіть не абстрактні загальнопредметні мисленнєві дії чи логічні операції, а конкретні життєві, необхідні людині будь-якої професії, віку, сімейного стану – загалом будь-якій людині (І. Радигіна, 2005) тощо.

Експерти програми «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies – Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади) зазначили, що компетентність – це здатність успішно задовольняти індивідуальні чи соціальні потреби, здійснювати діяльність або виконувати поставлені завдання та акцентували, що кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень, практичних навичок, цінностей, знань і вмінь тощо (Rychen, & Salganik, 2002), у нормативних документах Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI) визначено, що компетентність – наявність набору знань, навичок і ставлень, що дозволяють особистості ефективно діяти чи виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі (Foxon, Richey, Roberts, & Spannaus, 2003).

Проблемі визначення сутності економічної компетентності присвячено праці вітчизняних науковців, які розглянули зазначену компетентність майбутніх учителів: трудового навчання (В. Курок, Т. Кондратенко, Б. Шевель, та ін.), економіки (Т. Гуцан), технологій (О. Скорко), інформатики, математики (О. Блистів, Б. Кишакевич), фізичної культури (Т. Ємтіля) тощо.

Проблему набуття економічної компетентності студентами закладів вищої педагогічної освіти досліджувало багато науковців: П. Бойчук (економічне виховання студентів педагогічних училищ), Г. Дмитренко (економічна компетентність у системі післядипломної педагогічної освіти), О. Коваленко (економічна культура як складник підготовки висококваліфікованих фахівців у ЗВО), Є. Лодатко (формування економічної компетентності майбутнього вчителя в контексті викликів нової української школи), О. Падалка (професійно-економічна підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти), Д. Разуменко (формування економічної культури майбутніх учителів у процесі фахової підготовки), М. Свіржевський (підготовка майбутніх учителів трудового навчання до економічного виховання учнів загальноосвітніх шкіл), Ю. Чучаліна (формування економічної культури майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки) та ін.

Зауважимо, аналіз праць вітчизняних учених виявив, що набуття майбутніми педагогами економічної компетентності лишається в професійному тренді. Отже, обрана нами тема є актуальною та своєчасною.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті сутності та чинників економічної компетентності й формування її в умовах закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Підготовка компетентного педагога, який відповідає сучасним вимогам освітнього ринку, зі сформованими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для майбутньої професійної діяльності,

неможлива без створення організованої системи економічного навчання, цілеспрямованого впливу на формування економічної компетентності.

Аналізуючи вимоги щодо підготовки майбутніх педагогів, Ю. Чучаліна зазначила, що вони повинні мати уявлення про сучасний світ духовної, культурної та інтелектуальної цілісності, усвідомлювати себе й своє місце в сучасному суспільстві; основні принципи ринкової економіки, аспекти економічної діяльності освітнього закладу та його структурні підрозділи; сучасний менеджмент, його функції, види та психологію; знати основи підприємницької діяльності та особливості підприємництва в процесі професійної галузі; основи мікро- та макроекономіки, економічної ситуації в країні й за кордоном; загальні положення економічної теорії; методика бізнес-планування; організацію праці та заробітної плати в освітньому закладі, єдину тарифну сітку; склад й особливості суміжного фінансування та бюджетного нормування витрат на утримання освітнього закладу; господарський механізм, форми та структури організації економічної діяльності в освітньому закладі; володіти економічною, правовою, інформаційною та комунікативною культурою; уміти знаходити та використовувати необхідну економічну інформацію тощо (Чучаліна, 2021).

Отже, сучасний заклад вищої освіти має сприяти формуванню в майбутніх педагогів позитивної мотивації в процесі досягнення певного рівня освіченості, економічної культури, економічного мислення, економічно значущих якостей особистості фахівців, економічної компетентності, що досягається під час здобуття економічних знань, умінь і навичок в освітній діяльності. Зважаємо на думку А.Дзунди, що успіх у професійній діяльності залежить від рівня розвитку соціоекономічної культури людини, що складається не лише з глибоких фундаментальних знань класичних наук і соціально-економічних теорій, а, крім того, зі здатності розмірковувати, відчувати цифри, вести розрахунки (Дзунда, 2004: 39).

Для того, щоб краще зрозуміти сутність економічної компетентності, розглянемо її у вигляді поняття (див. таблиця 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності поняття «економічна компетентність» у сучасних дослідженнях

Джерело	Сутність поняття «економічна компетентність»
Бурлаєнко, Т.І. (2013). Формування економічної компетентності майбутніх менеджерів освіти засобами ігрових форм навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 /Нац. акад. пед. наук України, Держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менедж. освіти» Київ. 190 с.	здатність результативно здійснювати професійну діяльність на основі ґрунтовних економічних знань, умінь, навичок й особистісних якостей, для ефективного розвитку в умовах ринкової конкуренції
Кондратенко, Т.В. (2018). Добір комплексу педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій. <i>Засоби навчальної та науково-дослідної роботи</i> . Вип. 50. С.42–56.	динамічна комбінація економічних знань, умінь, практичних навичок, досвіду, професійно важливих якостей та цінностей особистості, які визначають її здатність успішно здійснювати в сучасних соціально-економічних умовах педагогічну діяльність, спрямовану на забезпечення економічної освіченості школярів як підґрунтя їхньої конкурентоспроможності на ринку праці

Курок, В., Кондратенко, Т. (2019). Зміст та структура економічної компетентності майбутніх учителів технологій. <i>Молодь і ринок</i> . №8 (175). С. 23–27	сукупність освітніх складників, що охоплюють систему економічних знань, умінь, навичок, ціннісного ставлення до економічних знань
Ковтун, Г.І., Мартиненко, О.В. (2013). До питання формування економічної компетентності. <i>Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології</i> . № 4. С. 135–144.	грунтування на сукупності економічних знань та практичних умінь, досвіді, економічній культурі та мисленні, стійкій потребі та інтересі до професійної діяльності
Морозова, М.М. (2018.) Формування економічної компетентності в студентів гуманітарних спеціальностей у навчально-виховному процесі ВНЗ: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 312 с.	комплексна інтегративна функційна якість майбутнього фахівця гуманітарного профілю, в основі якої лежить розвинене економічне мислення та світогляд, а головними характеристиками якої є наявність у студентів фундаментальних наукових і прикладних знань у галузі економіки, знань правових норм, що визначають економічну діяльність, специфіки ділового спілкування, базових економічних понять, сформованість навичок та вмінь, необхідних для розв'язання економічних проблем, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю, готовність до здійснення ефективної економічної діяльності в майбутній професії, високий рівень розвитку відповідних особистісних якостей у сучасних умовах ринкової конкуренції
Падалка, О.С., Приступа, В.В., Шпак, О.Т. (2011). Дидактико-математичні основи формування економічної компетентності: навч. посіб. Київ: Видво НПУ ім. М.П.Драгоманова, 239 с.	інтегративна характеристика особистості, що включає в себе знання та вміння, які реалізуються крізь економічно важливі якості особистості в процесі економічної діяльності
Скорко, О.А. (2013). Актуальність формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій. <i>Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки</i> . Вип. 108.2. URL: http://surl.li/qipwx .	грунтується на сформованих у майбутніх учителів економічних знаннях, практичних вміннях і навичках, високому рівні мотивації та позитивному емоційному ставленні до економічної діяльності, досвіді реальної діяльності та творчості в процесі розв'язання нестандартних економічних ситуацій
Бу Мінлі (2023). Економічна компетентність сучасного педагога: сутність і чинники формування в умовах вищої художньо-педагогічної освіти. <i>Інноваційна педагогіка</i> . Вип.61. Т. 1. С. 129–132.	інтегративне професійно-особистісне новоутворення, що забезпечує його спроможність адаптуватися до умов суспільного життя, розуміти соціально-економічні процеси, які відбуваються в ньому, бути конкурентоздатним, активним, відповідальним, готовим до самовдосконалення, розв'язання повсякденних художньо-педагогічних й економічних завдань, умотивованим до навчання впродовж життя, культивування та передавання культурних цінностей, здатним до раціональної економічної поведінки в умовах ринкових відносин
Цільмак, О.М. (2009). Складові структури компетентностей. <i>Наука і освіта: науково-практичний журнал Південноукраїнського національного пед. ун-ту імені К.Д.Ушинського</i> . № 1–2. С. 128–134.	особистісна здатність та уміння раціонально використовувати матеріальні, фінансові, людські та власні ресурси на основі сукупності певних практично спрямованих знань

Зазначимо, що в Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (із дипломом молодшого спеціаліста)» виокремлено загальну підприємницьку компетентність

(ЗК.05) «здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв’язання проблем, ініціативності та підприємливості» (Професійний стандарт, 2020), ініціативність і підприємливість є однією з ключових життєвих компетентностей освіти впродовж життя, що визначено «Рекомендаціями Європейського парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (18.12.2006) та викладено до Концепції «Нової української школи» та зазначено, що «Ініціативність і підприємливість – уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо» (Нова Концепція української школи, 2016).

Зважаємо на думку В. Попова, який, досліджуючи економічну компетентність, розглянув її як підприємницьку (економічну) та зазначив, що вона передбачає наявність уміння співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей і суспільства; організувати власну трудову та підприємницьку діяльність і працю колективу; орієнтуватися в нормах та етиці трудових відносин; аналізувати й оцінювати власні професійні можливості; презентувати та поширювати інформацію про результати – продукти власної економічної діяльності та діяльності колективу тощо (Формування економічної компетентності особистості, 2016).

Аналіз визначення сутності поняття «економічна компетентність» вітчизняними вченими, особистий досвід уможливають визначити економічну компетентність майбутнього педагога як інтегративну характеристику, засновану на економічних знаннях, вміннях, навичках, досвіді, що сприяють розвитку економічної культури, економічного мислення, економічно значущих якостей особистості та впливають рівень компетентності фахівця.

Суголосні з думкою дослідниці М. Морозової, що підтримка й розвиток економічної компетентності в освітньому середовищі закладу вищої освіти здійснюється за рахунок таких чинників: мотивація (інтерес, готовність і здатність до вивчення дисциплін економічного спрямування), діяльність (уміння застосовувати економічні знання та навички в професійній діяльності), рефлексія (аналіз, пошук розв’язання проблем, які виникають) (Морозова, 2018).

Зважаємо на погляди вчених О. Любченко, М. Морозової та ін., що формування економічної компетентності майбутнього педагога в умовах закладу вищої освіти полягає в: здійсненні безперервного розвитку мотивації пізнавальної діяльності та створенні ситуацій успіху через стимулювання творчої діяльності здобувачів, спрямованої на реалізацію економічного змісту навчання й виховання в межах вивчення освітніх компонентів, збагаченні змісту дисциплін (обов’язкових і вибіркових) економікозорієнтованими знаннями, створенні умов для розвитку економічного мислення через упровадження інтерактивних форм і методів освітньої діяльності (економічні вікторини, конференції, конкурси дослідницьких проєктів тощо), урізноманітненні процесу формування економічної компетентності майбутніх педагогів формами й методами колаборативного навчання (вебінари, воркшопи, квести, тренінги, ділові та рольові ігри тощо), використанні можливостей практичної підготовки,

для формування здатності до аналізу економічної діяльності освітньої установи, забезпеченні індивідуальної траєкторії розвитку пізнавальної самостійності здобувачів, залученні стейкхолдерів (керівників освітніх установ) до активної участі в освітньому процесі закладу вищої освіти тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, процес формування економічної компетентності майбутніх педагогів, що відбувається в умовах закладу вищої освіти має забезпечити знаннями з економіки та професійної діяльності, сформувати підприємницькі чесноти (свободу вибору, чесність, розсудливість, критичну оцінку власної діяльності тощо), якості (підприємницький потенціал, організованість, ініціативність, активність, лідерство, цілеспрямованість, емоційну врівноваженість, уважність тощо), уміння (керувати, організовувати, обирати, оперувати, планувати, презентувати, обговорювати, аналізувати тощо).

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Бондар, С. (2003). Компетентність особистості - інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. *Біологія і хімія в школі*. № 2. с. 8–9.

Головань, М.М. (2008). Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. № 3. С.23–31.

Дзундза, А. І. (2004). Формування економічного мислення учнів засобами економіко-математичного моделювання. *Рідна школа*, № 4. С. 39–43.

Закон України «Про вищу освіту» від 01.01.2014 р. (зі змінами від 02.11.2021 р. № 1838-IX). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2021, № 47, ст. 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249613934>.

Марущак, О. М. (2016). Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал*. Житомир, Вип. 11. С. 97–108.

Морозова, М. М. (2018). Формування економічної компетентності у студентів гуманітарних спеціальностей у навчально-виховному процесі ВНЗ: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 312 с.

Нова Концепція української школи (2016) / упоряд.: Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова, І. Коберник, В. Ковтунець та ін.; За заг. ред. М. Грищенко. URL: <http://surl.li/gvvd>

Професійна освіта: Словник: навч. пос. / Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г.Никало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 р. URL: <http://surl.li/ecfvh>

Родигіна, І. В. (2005). Компетентісно орієнтований підхід до навчання. Харків: Вид. група «Основа», Вип. 8(32). 96 с.

Формування економічної компетентності особистості: збірник методичних матеріалів / упоряд.: В. Д. Попов. Суми: НВВ СОІППО, 2016. 64 с.

Чучаліна, Ю. М. (2021). Формування економічної культури майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Уманський державний пед. ун-тет імені Павла Тичини. Умань, 326 с.

Foxon, M., Richey, R. C., Roberts, R. C., Spannaus, T. W. (2003). *Training Manager Competencies: The standards (3rd Ed.)*, Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology. 177 p.

Rychen, D. S. Salganik, L. H. (2002). *Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations*. Strategy paper. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office. 27 p.

REFERENCES

Bondar, S. (2003). *Kompetentnist osobystosti – intehrovanyi komponent navchalnykh dosiahnen uchniv [Competence of a personality – an integrated component of educational achievements of pupils]*. *Biolohiia i khimiia v shkoli*, 2, 8–9 [in Ukrainian].

Holovan, M. M. (2008). *Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competency and competence: experience of theory, theory of experience]*. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3, 23–31 [in Ukrainian].

Dzundza, A. I. (2004). *Formuvannia ekonomichnoho myslennia uchniv zasobamy ekonomiko-matematichnoho modeliuvannia [Formation of economic thinking of pupils by means of economic and mathematical modeling]*. *Ridna shkola*, 4, 39–43 [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.01.2014 r. (zi zminamy vid 02.11.2021 r. № 1838-IX) [Law of Ukraine “On Higher Education” dated 01.01.2014 (as amended from 02.11.2021 No. 1838-IX)]. (2021). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 47, st. 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Kontseptsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku [The concept of implementation of the state policy in the field of reforming secondary comprehensive education “New Ukrainian School” for the period until 2029]. Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. № 988-r. [Approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 14, 2016 No. 988]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934> [in Ukrainian].

Marushchak, O. M. (2016). *Poniattia kompetentnosti u pedahohichnii diialnosti [The concept of competence in pedagogical activities]*. *Kreatyvna pedahohika: nauk.-nmetod. zhurnal*, 11, 97–108. Zhytomyr [in Ukrainian].

Morozova, M. M. (2018). *Formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti u studentiv humanitarnykh spetsialnostei u navchalno-vykhovnomu protsesi VNZ [Formation of economic competence among students of humanitarian specialties in the educational process of universities]*. *Candidate's thesis*. Derzhavnyi zaklad «Luhanskyi natsionalnii universytet imeni Tarasa Shevchenka». Starobilsk [in Ukrainian].

Nova Kontseptsiia ukrainskoi shkoly [New Concept of the Ukrainian School]. (2016). L. Hrynevych, O. Elkin, S. Kalashnikova, I. Kobernyk, V. Kovtunets et al (Compilers). M. Hryshchenko (Ed.). URL: <http://surl.li/gvkd> [in Ukrainian].

Profesiina osvita: Slovyk: navch. pos. [Vocational education: Dictionary:

educational manual]. (2000). S. U. Honcharenko et al (Compilers). N. H. Nykalo (Ed.). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

Profesiyni standart za profesiiny «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» [Professional standard for the professions “Teacher of Primary Classes of an Institution of Secondary Comprehensive Education”, “Teacher of an Institution of Secondary Comprehensive Education”, “Teacher of Primary Education (with Junior Specialist Diploma)”]. Nakaz Minekonomiky № 2736 vid 23.12.2020 r. URL: <http://surl.li/ecfvh> [in Ukrainian].

Rodyhina, I. V. (2005). *Kompetentnisno oriientovanyi pidkhid do navchannia [Competence-oriented approach to learning]*, 8(32). Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova» [in Ukrainian].

Formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti osobystosti: zbirnyk metodychnykh materialiv [Formation of the economic competence of the individual: a collection of methodical materials]. (2016). V. D. Popov (Compiler). Sumy: NVV SOIPPO [in Ukrainian].

Chuchalina, Yu. M. (2021). *Formuvannia ekonomichnoi kultury maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly u protsesi profesiinoї pidhotovky [Formation of the economic culture of future primary school teachers in the process of professional training]*. *Candidate’s thesis*. Umanskyi derzhavnyi ped. un-tet imeni Pavla Tychyny. Uman [in Ukrainian].

Foxon, M., Richey, R. C., Roberts, R. C., & Spannaus, T. W. (2003). *Training Manager Competencies: The standards (3rd Ed.)*. Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology [in English].

Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (2002). *Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper*. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті наголошено, що підготовка компетентного педагога, який відповідає сучасним вимогам освітнього ринку, зі сформованими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для майбутньої професійної діяльності, неможлива без створення організованої системи економічного навчання, цілеспрямованого впливу на формування економічної компетентності. Зазначено, що сучасний заклад вищої освіти має сприяти формуванню в майбутніх педагогів позитивної мотивації в процесі досягнення певного рівня освіченості, економічної культури, економічного мислення, економічно значущих якостей особистості фахівців, економічної компетентності, що досягається під час здобуття економічних знань, умінь і навичок в освітній діяльності. Проаналізовано підходи до визначення сутності поняття «економічна компетентність» у сучасних дослідженнях. Визначено економічну компетентність майбутнього педагога – інтегративну характеристику, засновану на економічних знаннях, уміннях, навичках, досвіді, що сприяють розвитку економічної культури, економічного мислення, економічно значущих якостей особистості та впливають рівень компетентності фахівця. Зауважено, що підтримка й розвиток економічної компетентності в

освітньому середовищі закладу вищої освіти здійснюється за рахунок таких чинників: мотивація (інтерес, готовність і здатність до вивчення дисциплін економічного спрямування), діяльність (уміння застосовувати економічні знання та навички в процесі професійної діяльності), рефлексія (аналіз, пошук ро проблем, які виникають). Констатовано, що формування економічної компетентності майбутнього педагога в умовах закладу вищої освіти полягає в: здійсненні безперервного розвитку мотивації пізнавальної діяльності та створенні ситуацій успіху через стимулювання творчої діяльності здобувачів, спрямованої на реалізацію економічного змісту навчання й виховання в межах вивчення освітніх компонентів, збагаченні змісту дисциплін (обов'язкових і вибіркових) економікозорієнтованими знаннями, створенні умов для розвитку економічного мислення через упровадження інтерактивних форм і методів освітньої діяльності, урізноманітненні процесу формування економічної компетентності майбутніх педагогів формами й методами колаборативного навчання, використанні можливостей практичної підготовки, для формування здатності до аналізу економічної діяльності освітньої установи, забезпеченні індивідуальної траєкторії розвитку пізнавальної самостійності здобувачів, залученні стейкхолдерів до активної участі в освітньому процесі закладу вищої освіти тощо.

Ключові слова: компетентність, економічна компетентність, майбутній педагог, заклад вищої освіти

УДК 378.147:37.011.3-051:33-047.22

COLLABORATIVE LEARNING AS AN INTERACTIVE METHOD OF ECONOMIC EDUCATION OF APPLICANTS IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

КОЛАБОРАТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧІВ У ЗВО

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

Олександр Твердохліб

здобувач 2 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньої програми «Освітні, педагогічні науки»
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Oleksandr Tverdokhlib

getter of the 2st year of the third (educational and scientific) level of higher education of the educational program "Educational and Pedagogical Sciences"
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine